

Glossa de Mihai Eminescu

Incadrarea in epoca literara. Curente si orientari literare. Receptari critice.

Publicata pentru prima data in 1883, in editia I, Maiorescu, Glossa este rezultatul unei indelungi elaborari. Din studiile eminescologului Perpessicius, care a dedicat 30 de ani de activitate studierii manuscriselor eminesciene, reiese ca poezia Glossa dateaza din perioada studiilor berlineze ale poetului Eminescu (1873-1874). Se cunosc unsprezece versiuni ale acestui poem, care apartine etapei marilor creatii eminesciene alaturi de Oda (in metru antic), Scrisorile, Floare albastra, Luceafarul, La steaua s.a. Aceasta etapa se dezvolta intr-un sens ascendent pana in 1883 cand are loc prima criza mentala a poetului.

Motivul fundamental al creatiilor acestui moment de maturitate lirica il constituie reflectia asupra relatiei creator - lume, om - univers. Poeziile acestei etape se caracterizeaza printr-un echilibru intre fond si -forma.

Criticul George Calinescu analizeaza Glossa intr-un capitol special al studiului sau Opera lui Mihai Eminescu, intitulat "Clasicismul gnomic", in care este de parere ca poetul, in aceasta ultima etapa a creatiei sale a evoluat in directia unui romantism temperat cu vadite accente clasiciste: "Ea manuieste reprezentarile cele mai descarnate, notiunile sentimentelor, adica schema lor abstracta, ori idei de ordin teoretic".

Bogdan Petriceicu Hasdeu, in chiar ziua mortii poetului spune ca "Eminescu a lasat multe versuri admirabile; insa meritul lui cel covarsitor, un merit de principiu, este acela de a fi voit sa introduca si de a fi introdus in poezia romaneasca adevarata cugetare ca fond si adevarata arta ca forma. (...) El va trai, desi a murit nebun; vor muri, insa, pentru vecie nenumarati intelepti, care au lasat si vor lasa totdeauna sa innebuneasca un Eminescu".

Poezia Glossa este considerata de G. Calinescu, in studiul mentionat anterior, drept "o capodopera a satirei ideologice, fara obiect, care, printr-o sublima scamatorie de idei, voieste a inveda proasta mecanica a lumii."

Tema si semnificatia titlului. Influenta.

Cuvantul glosa este un substantiv derivat de la verbul "a glosa", care inseamna explicarea unui cuvânt sau a unei sintagme, comentariu pe marginea unui text.

Termenul a fost preluat mai tarziu pentru a desemna o specie a genului liric, in care regulile sunt mai severe decat in cazul altor specii (poezii cu forma fixa), cum ar fi sonetul, rondelul sau gazelul. Glosa este o poezie cu forma fixa, care a aparut in secolul al XV-lea in Spania, si este alcatuita dintr-o strofa-cadru (realizata sub forma de catren, sextet sau octet) ale carei versuri vor fi comentate si reluate succesiv in finalul strofelor urmatoare, rezultand astfel un numar de strofe egal cu numarul versurilor care constituie prima strofa. Poezia se incheie prin reluarea in ordine inversa a versurilor strofei-cadru.

Tema poeziei eminesciene se constituie ca un cod etic al omului de geniu.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Multe din versiunile Glossei transpun liric principii din filosofia grecilor antici: nemiscarea, motivul lumii ca teatru, atitudinea de indiferenta in fata desertaciunilor vietii, destinul implacabil al omului. Totul este insa filtrat prin filosofia schopenhaueriana.

Aproape toate studiile indica drept sursa de inspiratie Cugetarile lui Oxenstierna (om politic suedez, 1583-1654) traduse in romana in jurul anului 1750: "Lumea este priveliste, oamenii sunt comedianti, norocul impartaseste jocurile si intamplarile le alcatuiesc. Teologii ocarmuiesc machinurile si filosofii sunt privitorii.

Bogatii prind locurile, cei puternici apuca locul cel mai inalt, si la pamant sunt saracii. Muierile aduc racoreala si cei necajiti de noroc iau mucusul lumanarilor. Nebuniile alcatuiesc intocmirea cantecelor si vremea trage perdeaua... Lumea vrea sa se insele - insele-se dar. (...) In scurt: acest fel este comedia lumii acesteia, si cea ce vrea sa aibe zabava cu liniste, sa se puie intr-un unghiu mic, de unde sa poata cu odihna, ca sa fie privitoriu si unde sa nu fie nicidecum cunoscut, ca sa poata farde grija a o batjocori dupa cum se cade".

-Elemente de structura si compozitie.-

Glossa eminesciana are prima strofa realizata ca octet, ceea ce conduce la realizarea unui poem structurat in opt strofe distincte, la care se adauga strofa-cadru repetata in final, ca o suma de precepte si maxime.

Prima strofa este o sinteza a cugetarii filozofice subliniata de tonul sententios al versurilor, care contin adevaruri general valabile.

Poem gnomic si filosofic, Glossa aduce in discutie teme si motive ca: timpul, cu valentele sale (fugit ireparabile tempus - "timpul fuge fara a se mai intoarce"), fortuna labilis ("soarta schimbatoare"), vanitas vanitatum ("desertaciunea desartaciunilor"), viata ca teatru si prezentul etern.

Timpul, supratema poeziei eminesciene, este un motiv de meditatie asupra acestei "panorame a desertaciunilor", pe care ne-o ofera lumea: "Vreme trece, vreme vine, / Toate-s vechi si noua toate;". In acelasi timp, prin repetitia cuvintelor "vreme", "toate" si prin opozitia "vine-trece", "vechi-noua", "rau-bine" este exprimata ideea timpului fluviu care aduna si duce cu el intr-o miscare continua intreg universul.

Codul etic este dominat de o atitudine sceptica: "Tu te-ntreaba si socoate. / Nu spera si nu ai teama, / Ce e val ca valul trece; / De te-ndeamna, de te cheama,/ Tu ramai la toate rece".

Urmatoarele opt strofe vin sa argumenteze ataraxia ca mod de existenta. Aceasta, in conceptia filosofilor antici, este o stare de perfecta liniste sufleteasca spre care trebuie sa tinda omul prin detasarea de framantarile lumii.

Strofa a doua este un cod de reguli si de sfaturi apartinand conceptiei filosofice a stoicilor, potrivit careia oamenii trebuie sa se lase calauziti de ratiune ("Recea cumpan-a gandirii"), sa renunte la pasiuni si placeri ("Multe trec pe dinainte, / In auz ne suna multe,") sa considere virtutea ca singurul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

bun dat si sa se dovedeasca tarie in fata greutatilor vietii. Prin versurile "Tu aseaza-te deoparte,/ Regasindu-te pe tine" este subliniat cel mai important dicton al Greciei antice, inscris pe frontispiciul de la Delphi: "Cunoaste-te pe tine insuti!". Calea spre esenta acestei lumi sta in cunoasterea de sine si nu in ascultarea "zgomotelor desarte" ale lumii.

Strofa urmatoare este expresia unui alt dicton al lumii antice grecesti - "Cruta timpul!". Aceasta tema care revine obsesiv in lirica eminesciana, subliniaza ideea de a nu ne lasa ispititi de "masca fericirii", de efemer si a pierde astfel din timpul dedicat cunoasterii. Apare motivul fortuna labilis ("clipa ce se schimba"), care aminteste ca pentru om existenta este doar deziluzie, iar fericirea este doar o masca a conditiei tragice a omului.

In strofa a patra se dezvolta motivul lumii ca teatru preluat de Eminescu din filosofia hindusa si care se regaseste in toate curentele literare (Renastere, clasicism, romantism). Lumea este o imensa scena de teatru la care omul de geniu este invitat sa fie spectator: "Privitor ca la teatru / Tu in lume sa te-nchipui".

Revine asupra acestei idei in strofele a sasea si a opta, sugerand ca in acest univers doar mastile se schimba, scenariul ramane acelasi ("Alte masti, aceeasi piesa, / Alte guri, aceeasi gama"). Din jocul acesta, omul superior trebuie sa traga invataminte, sa discearna "din a lor arta / Ce e rau si ce e bine". Este imaginea sugerata si in finalul Luceafarului: "Traind in cercul vostru stramt, / Norocul va petrece, / Ci eu in lumea ma simt / Nemuritor si rece" si care devine laitmotivul poeziei.

Un exemplu de disimulare gasim in versul "Nu baga nici chiar de seama" care suna destul de naiv, dar care ascunde un adevar crud. Lumea e o piesa de teatru, ai carei protagonisti suntem noi oamenii. Ideea subliniata este ca in acest spectacol actorii sunt de fiecare data altii, piesa ramanand aceeasi.

Strofa a cincea exprima ideea schopenhaueriana a unui prezent etern: "Viitorul si trecutul / Sunt a filei doua fete". Prezentul este singura certitudine, fiindca trecutul nu poate fi recuperat iar viitorul este o proiectie.

Accentele satirice sunt vizibile in strofele a saptea si a noua. Este expresia indiferentei si, a unui adanc dispret: "Nu spera cand vezi miseii / La izbanda facand punte / Te-or invinge nataraii, / De ai fi cu stea in frunte". Cuvintele "misei", "natarai" au valoare de invective. Contemplatia - "Tu ramai la toate rece" - este singura modalitate prin care se poate detasa omul superior de tumultul vietii (ataraxia).

Acest mod de a masca satira la adresa contemporanilor sai este rezultatul unei constiinte superioare. Adunarea la finalul poeziei a tuturor perceptelor si maximelor da si mai multa substanta textului. in spatele fiecarui cuvint se ascunde un zambet amar.

-Procedee artistice. Imagini si figuri de stil.-

Stilul poeziei se caracterizeaza prin limpezime si armonie, prin simplitatea limbajului "scuturat de podoabele stilistice". Eminescu foloseste epitetul, simbolul, metafora doar cand doreste sa

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

sublinieze o idee ("zgomote desarte", ratiunea devine "cumpan-a gandirii", "Viitorul si trecutul / Sunt a filei doua fete". Tautologia (o repetitie in aceeasi propozitie sau fraza a unor cuvinte identice semantic dar cu functii sintactice diferite) "Ce e val ca valul trece", ca si formele verbale de prezent indicativ sau imperativ subliniaza un circuit inchis al lumii care va fi sustinut si de paralelismul sintactic prezent in strofa a V-a. Pronumele relativ "cine", prezent tot in aceasta strofa, are un caracter restrictiv; mecanismul acestei lumi este observat doar de cei care au dezvoltata aceasta capacitate. Reiterarea in finalul poeziei a tuturor preceptelor si maximelor enuntate in prima strofa, da si mai multa substanta textului poetic.

Este interesanta alternarea formelor pronominale de persoana a II-a cu cea a persoanei a III-a in cadrul strofei a noua prin care se sugereaza sentimentul acut al depersonalizarii eului. Departandu-se de lume poetul se departeaza de sine, proiectandu-se intr-un "tu" indeterminat; distanta dintre omul de geniu si lume se mareste dramatic.

Ritmul trohaic, rima incrucisata a versurilor maresc impresia de imuabilitate a adevarurilor. Claritatea expresiei poetice, spectacolul de idei dau poemului valoare artistica, astfel incat nu este percept doar ca o invatatura abstracta. Afirmatia lui Tudor Vianu cum ca "valoarea si rasunetul poeziei eminesciene provin din faptul de a fi extins enorm orizontul nostru intelectual si moral" este perfect indreptatita.